

שידוכים - 'מדריך לשואל'

וְדַרְשֵׁת וְחִקְרָת וְשִׁאלָתָ הֵיטֵב

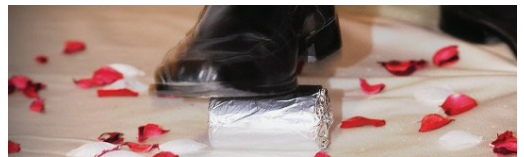
בפרשת השבוע פרשת שלח, אנו מוצאים מקור נוסף לחומר האיסור של לשון הרע, במעשה של שילוח המרגלים, שדיברו רע והוציאו דיבה על ארץ ישראל, ונענשו על כך מאוד, וגרמו שכל ישראל מתו במדבר, ורק בנייהם זכו להיכנס אל הארץ, וכמבואר ברש"י בתחילת הפרשה (במדבר יג ב) שלכן נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, שלקתה על עסקי דיבה שדיברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

בגליון הנוכחי מספר 221 'מדריך לשואל', השני בסדרת 'שמירת הלשון בשידוכים', נלמד את הדינים שצריכים לדעת כאשר מבררים לצרכי שידוכים אצל מכירי המדובר, איזה דברים מותר וראוי לשאול, ומה אסור, ואופני הבידורים.

1. זיווג הגון

חשיבות הנוכחי לקיחת זיווג הגון, מבואר באבות דרבי נתן (פרק כו), הנושא אשה שאינה הוגנת לו, עובר משום חמשה לאוין, משום לא תקום (ויקרא פרק יט פסוק יח) ומשום לא תטור (שם) ומשום לא תשנא את אחיך בלבבך (שם פסוק יז) ומשום וְאֶהְבֶּתְךָ לְרַעַךְ כְּמוֹךָ (שם פסוק יח) ומשום וְחֵי אַחִיךָ עִמָּךְ (ויקרא פק ה פסוק לו) מתוך ששונא אותה, רוצה שתמות, ומבטל פריה ורבייה מן העולם.

החתם סופר (בספרו תורת משה בראשית פרק כד פסוק ב, על הפסוק שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי), מסביר את טעם הדבר שהתורה האריכה בסיפור השתלשלות השידוך של יצחק, ובהשתדלות שנעשתה בשביל כך, בכדי להורות לבני ישראל, שצריך זהירות גדולה לא לשדך את הילדים עם זיווג שאינו ראוי, על דרך שאמרו חז"ל בגמ' (תמיד דף לב).

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה!

(הגרלה על דעת רבני המכון)

הפרס השבועי: סט 'ג' כרכים) חפץ חיים שמירת הלשון אהבת חסד עם ביאור 'ארחות חיים'

שאלה: האם מותר לשדכן לחקור אצל הצדדים, מדוע החליטו להוריד את ההצעה, כדי לדעת מה כן מתאים להם, או שאסור שאינו בכלל היתר 'תועלת'?

מצד אחד, אין לך תועלת גדולה מזו, שהשדכן יוכל להציע משהו מתאים, מאידך יתכן שאינו לתועלת, כיון שאינו חסרון אמיתי, ואין דעות בני אדם שווים זה לזה, ואם יספר בגנותו מכפישו לשווא.

מקורות: סוף ספר חפץ חיים, ציורים, ציור שני ואילך.

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחת האפשרויות הבאות:

- בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 - שלוחה 4
- בעמדות 'נדריים פוס' ו'קהילות', קופת 'עומק הפשוט'
- בחדר 'קול הלשון', 'ישבת מיר' ירושלים, 'תיבת 'עומק הפשוט'
- במסך מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com

שם הזוכה בהגרלת גליון 220 על סט ג' כרכים חפץ חיים שמירת הלשון אהבת חסד עם ביאור 'ארחות חיים' האברך החשוב הרב אורי שרגא ביימוס שליט"א כולל 'עטרת שלמה' סניף 'משכן דוד' בני ברק

המדור השבוע נתרם על ידי הרה"ח רבי יעקב קליין שליט"א ברכתנו שבזכות התורה יצליח בכל מעשה ידיו

לתרומות והנצחות

חיג עכשיו 02-5377085

שלוחה 8

זכות הופעת הגיליון לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת הינדא שפרינצא לוצקין ע"ה
בת רבי אברהם שלום הלוי הורביץ זצ"ל
נלב' ע' י"ט סיון תשע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

'איזהו חכם הרואה את הנולד', וכולי האי ואולי ירחם. **הפלא יועץ** (ערך זיווג) מזהיר, לא לישא אשה אינה הוגנת, ולבדוק היטב את טיב השידוך על ידי קרובותיו, ולחקור שבע חקירות ודרישות, עד שיכיר את סגולה ומידותיה, כיון שלקחת אשה אינו כמו רכישת בגד, שאם לא מוצא חן בעיניו אפשר לפשוט ולהחליפו באחר, 'לכן יפקח עיניו עד אשר לא יבואו ימי הרעה, ומוצא אני מר ממונת את האשה' (הקלת פרק 2 פסוק כו).

2. היתר הבירור קודם השידוך

מותר ונכון לברר: בכדי למצוא זיווג הגון, מוטל על האדם לדרוש ולחקור היטב על מעלת האדם המדובר. וכתב **החפץ חיים** (לשון הרע כלל ד אות יא) אם אדם רוצה לעשות שותפות או שידוך עם חבירו וכדומה, מותר ונכון מאוד לברר עליו בכל אופני הבירור, האם הוא אדם טוב ומתאים לשותפות, אפילו אם לא שמע עליו שום גנאי עד היום, למרות שיתכן שתוך כדי הבירורים ישמע עליו דברי גנאי, כיון שכונתו לתועלת, שלא יאלץ להגיע לידי נזק, מריבות, וחילול השם חס ושלום.

נאמנות השותף: בבאר מים חיים (אות מד) הוכיח להתיר, ממה שמבואר בגמ' (שבועות ט:), לגבי שבועת הדיינים, שאם הנתבע כופר בממונו ואמר הריני נשבע, העומדים שם אומרים זה לזה, סורי נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה (במדבר פרק טז פסוק כו), ובהמשך הגמ' מבואר שם, שגם הנתבע נקרא רשע מחמת שבועתו של הנתבע, כמו שנאמר שְׁבַעַת ה' תהיה בין שניהם (שמות פרק כב פסוק י) מלמד שחלה שבועה על שניהם, ופירש רש"י "ששניהן נענשין בה, שלא דקדק למסור ממונו ביד נאמן, ובאו לידי חלול השם". מדייק מרש"י, טעם הדבר שגם המשביע נמנה בין הרשעים, כי לפני שנכנס לעסק עם הנתבע בענייני ממונו, היה מוטל עליו לדרוש ולחקור האם הוא אדם נאמן, או לא. ומוכח מכאן שמותר ונכון לבדוק קודם, האדם משום ולשון הרע בכך שבודק את נאמנות האדם, ולשותפות עסק או שידוך.

לא שבקת: ועוד מוכיח החפץ חיים, שאם לא כן, לא שבקת חיי לכל בריה' שלא שייך לעשות שותפות בלי לברר מהותו מראש, ואין סברא שהתורה תאלץ אדם לעשות שותפות עם אדם שלא הכירו מעולם בלי לברר אודותיו, ועוד, שאם לא יברר עלול להגיע למריבות גדולות, ועל התורה נאמר וְכַל נְתִיבְתֶּיהָ שְׁלוֹם (משלי פרק ג פסוק יז).

שמא תתגנה: והוסיף בקונטרס **ביום שידובר** (עמוד כג), שלגבי שידוך - קיימת סיבה נוספת להצריך את המאירס אשה לברר עליה תחילה, שלא תתגנה עליו אם יוודע לו חסרונותיה אחר הנישואין, ויבטל מצות וְאֶהְבֶּתְךָ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ. על דרך שמצינו בגמ' (קידושין דף מא.). אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ונאמר (ויקרא פרק יט פסוק יח) וְאֶהְבֶּתְךָ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ.

3. התנאי הראשון

להודיע לנשאל: **החפץ חיים** (לשון הרע כלל ד אות יא) מתנה את ההיתר בבירור טבע ותכונות והנהגות

השותף, אף שעלול להגיע ללשון הרע, בשלשה תנאים. ואם לא יתקיימו התנאים אסור לספר לשון הרע, למרות שעלול להווצר נזק מכך שלא ידע את המגרעות.

התנאי הראשון: צריך השואל להודיע לנשאל, שמברר לצורך שידוך או שותפות, בכדי להסיר עון לשון הרע מן המשיב אם יספר שלא לתועלת, ועון וְלִפְנֵי עֵנְךָ מן השואל, שמכשיל את הנשאל בלשון הרע, למרות שהשואל מכוון לתועלת מכל מקום לגבי הנשאל שאינו יודע מהתועלת, דומה להתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טהה, שצריך כפרה, וגם יש בזה 'לפני עור'. ומצד החפץ חיים, שמסתבר כיון שמתכוון לגנות, הרי זה מעשה איסור ולא מעשה היתר, ודינו כהתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, כי בעניינים אלו תלוי העיקר בכוונה.

וכתב בהגה"ה: למרות שיתכן שקשה לעמוד בדבר הזה, משום שאם השואל יסביר שהוא שואל לתועלת לאיזה ענין, הנשאל לא ירצה לספר לו כלום, אין זה היתר, שהרי אסור להושיט כוס יין לנזיר בשביל להרויח מכך כסף או הנהא אחרת, וכן באיסור לשון הרע, הרי איננו יותר קל משאר איסורי התורה, ואין היתר להביא את חבירו לידי איסור בשביל תועלת עצמית. אבל הוא מייעץ שם, שיכול להקדים ולומר לנשאל, 'אמור לי דבר אחד שאני רוצה לשאול אותך, ואל תגזים בדבר, אלא תאמר לי בדיוק מה שאתה יודע, ולא יהיה לך איסור במה שתגלה לי, כי הדבר הוא רק לתועלת ולא בשביל לגנות אף אחד, ואני מבטיחך שאף אחד לא ידע ממני שום דבר', ואחרי שיענה על שאלתו יאמר לו במה מדובר, ובאופן הזה ודאי שיאמר לו את האמת.

והוסיף בבאר מים חיים (כלל ו אות ג), שאם שומע אדם שמספר לשון הרע, מותר לו להאזין שמא תבוא לו תועלת, שאין כאן לפני עור שהרי חבירו מדבר בלאו הכי. והורה הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א** (חוט שני הלכות לשון הרע עמוד ססט) שגם בחור שעדיין לא החליט אם להתחיל לשמוע הצעות שידוכין, מותר לו לשמוע פרטים על הצעות שידוכים ולחוש לדברים ששומע, והדבר לא נחשב 'ספק תועלת' אלא 'ודאי תועלת', שהרי אם תזדמן לו הצעה טובה עבורו, תכף יגמור את השידוך.

וכתב הג"ר **משה קאופמן שליט"א** (בחפץ חיים עם ביאור נתיבות חיים עמוד סמב), צריך לדעת מה לעשות למעשה, כאשר יודע שאם יספר לחברים שמברר לצורך שידוך, ישקרו עליו ויגידו על בטול גדול שהוא מתמיד, ועל אחד שאין לו שייכות לחסד שהוא בעל חסד עצום. וסיים, שאין עצה בדבר, כי אם לברר אצל אדם ישר ומדייק בדבריו, או ידיד שנאמן לו, או איש שאם יתפסנו בשקר יתבייש מאוד ממנו.

מחשבה רעה: בעצם דברי החפץ חיים, שאם לא ידע המשיב את התועלת, דינו כעלה בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טהה, ידוע החידוש של **האור החיים הקדוש** (סוף פרשת ויחי). על **הפסוק** (בראשית פרק ג פסוק כ) וְאִתְּם תִּשְׁבְּתֶם עַל־רַעְהָ אֲלֵקִים תִּשְׁבְּהָ לטְבָה, שאמר יוסף לאחיו, שהם כאדם שהתכוון להשקות את חבירו כוס רעל, והשקה אותו יין שאינו מתחייב כלום ואפילו בדיני שמים. ותמהו האחרונים על דברי האור החיים, הרי מפורש בגמ' (נזיר דף כב.) שהתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טהה צריך כפרה, למרות שבפועל לא עשה עבירה.

לקחת שומר תורה ומצוות, ולא חילוני שאינו מכוון למצוה, ודינו כנתכוון לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר סלה, אפילו שעושה מצוה. ויש על זה לפני עור.

4. התנאי השני

לא לשאול שונא: התנאי השני, לא לברר אצל אדם שהוא שונא של המדובר, אפילו אם אינו שונא גמור, אלא למשל אם הוא אומן באותה אומנות של המדובר, שאמרו **במדש** (נתחומא הובא ברש"י בראשית ג ה) שכל אומן שונא בני אומנותו, כי לא תצמח תועלת מביירו כזה, כיון שהוא ישקר או לכל הפחות יגזים מרוב שנאתו, ועוד שבכך הנשאל עובר על איסור לשון הרע, כי הוא מתכוון לשם שנאה ולא לתועלת, ולמרות שהוא אומר שמספר לתועלת, בכל זאת בפועל דבריו נאמרים מתוך שנאה שיש לו בלב.

והורה הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א** (חוט שני עמוד שעג) שהאיסור לברר אצל השונא הוא אפילו באופן שאין לו מקור מידע אחר, כי בדיבור של שנאה לא נאמר ההיתר של סיפור לתועלת, ועוד, שהרי אי אפשר לסמוך על השונא וממילא אין כאן תועלת, והשואל עובר על לפני עור. ורק כשיודע שהנשאל אינו מדבר מתוך שנאה, מותר.

ועורר הג"ר **משה שמש שליט"א** (זהירות מלשון הרע בשידוכים פרק א הלכה ה) שמצוי מאוד כאשר מקבלים הצעת שידוך של גרוש או גרושה, ושואלים את משפחת המחותנים לשעבר, על סיבת הגירושין או סיבת עזיבת השידוך, ואם יש שנאה בין הצדדים עוברים בכך איסור, ואין היתר לברר אצלם, אפילו שאין לו מקור בירור אחר. והאופן המותר לברר במקרה כזה, הוא רק אצל אדם חיצוני כגון רב או יועץ, שהיה מעורב בסיפור הגירושין ויודע את הפרטים, אולם אינו שייך לאחד הצדדים.

מה האמת: כאשר נשאל הגרי"ש **אלישיב זצ"ל** על ידי ראש ישיבה נכבד מה ואין להגיד על בחור בשידוכין, ענה כי יש להגיד את האמת, לא לשקר! ומה זו האמת? את המעלות של להגדיל פי עשר ואת החסרונות להקטין במאה. ולמה? דרך האדם כשהוא שומע מעלות הוא מקטין אותן בעשירית, ואילו כשהוא שומע חסרונות הוא מגדיל אותן פי מאה - כך יוצא שהוא שמע את האמת! (נר לשולחן שבת חיי שרה גיליון 384).

והורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל (קונטרס בקש שלום עמוד כז) שמותר לשאול אצל בחורים שהם חברים של המדובר, ולא צריך לחשוש שמא הבחורים שונאים את המדובר.

5. התנאי השלישי

רק לחוש: התנאי השלישי, מותר רק לחוש לדברים שאולי הם אמת ולשמור את עצמו מנזק, אבל בשום אופן לא להאמין ולקבל אותם בוודאות כאמת גמורה, ולא להזיק את השני מחמת המידע השלילי.

אחרי שהחלט: הורה הג"ר **ניסים קרליץ שליט"א** (חוט שני הלכות לשון הרע עמוד שעב), אם האב החליט להוריד הצעת שידוך לבתו, עקב לשון הרע מוחלט ששמע על המדובר, אין היתר לספר לאשתו את הלשון הרע ששמע על הבחור, שאין בזה תועלת. ורק יאמר

מינוס הסברה מיוחד !

הננו להודיע שבעזרת ד' יתקיים מינוס הסברה מיוחד בנושא שיש יראים ושלמים שנשלים בו מחוסר ידיעה הלכות הקפת הראש מפי המזמחה הגדול

הרב הגאון רבי אברהם חיים עדס שליט"א
בעל מחבר ספר "פאת זקן"

בליווי המחשית ומצגת מרתקת

בשיתפתות הגאון הגדול רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

מרא דאתרא העיר בית שמש וחבר הבד"ץ העדה החרדית

ביום ראשון פרשת קרח ב' סיון תשע"ט

בשעה 2:00 בבתיים בדיוק

בבית הננסת פינסק קרלין

החוב חסידי קרלין 1 שכונת בית ישראל ירושלים

במהלך הכינוס יוכרו על הקמת

'ועד המדרשות לעניני תספורת' בעיר הקודש ירושלים

בשעור זה תקבל כלים מעשיים ביסודות הלכות אלו ולכות להינצל מאין ספור לאווני דאורייתא

בסיום השיעור יתקיימו הגרלות בין המשתתפים

חוברת הדרכה צבעונית מפורטת תחולק הינם לכל המשתתפים

בברכת התורה: 'מפעל הילכתא'

ותירצו בשו"ת בית יצחק (לרבי יצחק יהודה שמלקס, יו"ד סימן ח אות ח) ובשו"ת דברי יציב (חלק יו"ד סימן סז), שאם התכוון לרעה ובסוף עשה מעשה שאינו רע ולא טוב, נענש על המחשבה, אבל אם עשה מעשה מצוה או שיצא מזה דבר טוב, אינו נענש על המחשבה.

וכן צידד הפרי מגדים (אורח חיים אשל אברהם סימן שכח ס"ק ח) שאם התכוון לצוד דגים בשבת, ולא שמע שטבע תיבוק, והעלה תיבוק עם הדגים, כיוון שלא עשה איסור אדרבה מצוה קעיבד, אינו בכלל נתכון לאכול בשר חזיר וכו'.

וביאר הדבר, כתב הג"ר **משה שטרנבוך שליט"א** (תשובות והנהגות כרך ג סימן תעט), שהמחשבה הופכת את המעשה של הרשות לאיסור. אבל במעשה של מצוה, המחשבה לא עושה את המעשה למעשה איסור. ולפי זה העיר על דברי החפץ חיים, מדוע כשהמספר אינו יודע שהשומע את דבריו מתכוון לתועלת, עובר על איסור לשון הרע, הרי עושה מעשה מצוה? והעיד בספר **תורת הלשון** (עמוד 85), ששמע מהג"ר משה שטרנבוך שליט"א שלמרות כל האמור, אסור להקל נגד החפץ חיים שהלכה כמותו, וחובה לגלות לנשאל שהוא מברר לתועלת, ורק במקום דחק גדול, ניתן לסמוך שהוא לשאל, גם כאשר הנשאל אינו יודע שהוא לתועלת.

וכן הורה הג"ר **שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל** (שמירת שבת כהלכתה פרק לב הערה קל) שבפיקוח נפש בשבת עדיף

עדכוני הלכה

שהתברר שהשידוך לא מתאים להם. אבל מותר לספר לה אם יכול לבוא ותועלת מידיעתה, כגון עצה טובה, או בירור נוסף לוודא את אמיתות המידע.

על ידי אתר: בספר **יבקשו מפיחו** (שידוכין ונישואין חלק א עמוד קעג) מובא ששאלו את הגרי"ש אלישיב זצ"ל על אחד שביקש מחבירו לברר עבורו על בחור בחו"ל, אך החבר לא רוצה לברר, מחשש שישמע דברים שאינם טובים ויעבור על איסור לשון הרע, וכיון שהוא לא השואל בעצמו, אינו רוצה להיכנס לזה. והשיב הגרי"ש כיון שהבירורים האלו הם לצורך שידוך, אין בכך שום סרך של איסור. וכעין זה הובא הוראת הגרי"ש אלישיב בחפץ חיים עם הערות אחרות חיים (לשון הרע כלל ד אות קיד).

הודעה: התשובה על מדור 'משיב כהלכה', מהגיליון הקודם מספר 220, יפורסם א"ה בגיליון הקרוב מספר 222.

ואהבת לרעה כמוך
ראש ישיבת מיר ברכפולד הגאון הגדול רבי אריה לייב פינקל זצ"ל היה מודרך בנושא בירורים בשידוכים, ואמר שצריך להתמקד במעלות ובנקודות הטובות שלו, כי ודאי שיש בו יותר ממה שראים עליו.

לגבי חסרונות, 'למד לשונך לומר איני יודע', כי כשאומרים דבר לא טוב השומע עושה מזה הר, ולפעמים מקלקלים שידוכים. והכלל בזה, שיאמר רק את מה שהיה רוצה שיגידו, כאשר מבררים עליו. פעם כשמסר שיחה בהיכל ישיבת מיר ירושלים, עצר את דבריו,

ואמר בכאב, יש בחורים שנוהגים בחוסר אחריות, כשמבררים אצלם על חברהם לצורך שידוכים, והם אומרים עליהם דברי גנאי, ובכך מקלקלים שידוכים. משנתנו הסדורה, מופיע בהרחבה בקונטרס **אריה ישאג - שידוכים** בנושא השידוכים 'שרבתה בו המבוכה', על ידי תלמידו הרב **יצחק גליק שליט"א**.

סיכום הגיליון:

- דינים העולים**
1. **זיווג הגון:** מצוה על האדם לחפש זיווג הגון, ואם נושא אשה שאינה הוגנת לו, עובר בחמשה איסורים.
- בירור לתועלת:** מותר ונכון לברר על אדם אחר, אם ראוי הוא לעשות עמו שותפות או שידוך וכדומה, כיון שכוונתו לתועלת, ומותר לברר גם על ידי שליח. ואם אינו מברר ומשום כך מגיעים לידי שבועה. נקרא 'רשעי'. ואפילו ספק תועלת מותר.
- זיווג:** צריך לברר היטב בשידוכים, מצד ואהבת לרעה כמוך, שמא יראה דבר בה מגונה ותתגנה עליו. ואיזהו חכם הרואה את הנולד.
- תנאי ההיתר:** ישנם ג' תנאים בהיתר בירור לתועלת, וכאשר אינם קיימים אסור לשאול אפילו אם עלול להינזק:
א. יודיע לנשאל שהבירור הוא לתועלת, שהשואל לא יכשל באיסור לפני עור, והעונה באיסור לשון הרע. ואם מדבר בלאו הכי לשון הרע מותר להאזין כשהוא לתועלת. והגר"מ שטרנבוך מיקל בשעת הדחק גדול לברר אפילו שאינו אומר לו שהוא לתועלת. ב. אסור לשאול שונא, והורה הגר"נ קרליץ שאסור לשאול שונא אפילו כאשר אין לו מקור מידע אחר, ומותר רק כשיודע שאינו מדבר מתוך שנאה. ג. אסור להאמין, כי אם לחוש להציל את עצמו מנזק.
- הצעת שידוך:** אב שהחליט להוריד הצעת שידוך עקב לשון הרע ששמע על המדובר, לא יספר לאשתו את הגנות, אלא יאמר שהשידוך לא מתאים בשבילם. ואם יתכן שיבוא תועלת מידיעתה מותר לספר לה הגנאי.

נושא הגיליון הבא:

שידוכים - 'מדרוך לשדכן'

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפ"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס'

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשוט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי
שיעורים וימי עיון
מוקד למענה הלכתי
בירורי הלכה אקטואליים
קו הילכתא
חוברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...